

**Երիտասարդ Պատմագետների Ասոցիացիա ՀԿ -ի
Edu Armenia նախաձեռնություն**

**Ուսուցիչների պետական պարտադիր վերապատրաստման
դասընթաց 2022**

Հետազոտական աշխատանք

**Թեմա՝ Հեռավար ուսուցման խնդիրներն ու
առանձնահատկությունները համավարակի ընթացքում**

**Հետազոտող ուսուցիչ՝ Հասմիկ Մովսիսյան
Հրազդանի Հ. Օրբելու անվան թիվ 13 ավագ դպրոցի քիմիայի ուսուցչուհի**

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	2
Գլուխ 1	4
1.1 Հեռավար կրթության զարգացման պատմությունը	4
1.2 Հեռավար ուսուցման կազմակերպման առանձնահատկությունները	5
Հեռավար ուսուցման առավելությունները	6
Հեռավար ուսուցման թերությունները.	7
1.3. Կրթության և հեռավար ուսուցման կազմակերպման ձևերը	7
Հեռավար պարապմունքների կազմակերպման ձևերը	8
Հեռավար ուսուցմամբ հետաքրքրված անձանց շրջանակը	9
Եզրակացություններ առաջին գլխի վերաբերյալ	9
Գլուխ 2. Հեռավար ուսուցման անցման խնդիրների ուսումնասիրություն	10
2.1 Հեռավար ուսուցման անցման հիմնախնդիրների բացահայտում	10
Եզրակացություններ երկրորդ գլխի վերաբերյալ	14
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ	14
Գրականություն	15

ՆԵՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ժամանակակից կրթական համակարգում առաջին պլան են մղվում տեղեկատվական և ինտերնետային տեխնոլոգիաները: Դրանք թույլ են տալիս զգալիորեն զանազանել ուսումնական գործընթացը և ապահովել գիտելիքների ավելի լավ յուրացում: Ինտերնետ տեխնոլոգիաների կիրառման տարբերակներից է հեռավար կրթության իրականացումը: Հեռավար աշխատանքը թույլ է տալիս միաժամանակ կապ հաստատել մեծ թվով մարդկանց հետ, ովքեր գտնվում են միմյանցից տարբեր հեռավորությունների վրա:

2020 թվականի մարտին Հայաստանում որոշում կայացվեց ուսումնական հաստատությունները տեղափոխել հեռավար աշխատանքի ձևաչափ՝ կորոնավիրուսային վարակի տարածումը կանխելու համար: Այս անցումը բացահայտեց հեռավար աշխատանքի կազմակերպման դժվարությունները, որոնց բախվեցին կրթական գործընթացի բոլոր մասնակիցները: Այդ ընթացքում առանձնահատուկ բեռ է ընկել ուսուցիչների վրա, ովքեր ստիպված են եղել կարճ ժամանակահատվածում մեծ քանակությամբ տեղեկատվություն փոխանցել առցանց միջավայր: Տարբեր տեսակի խնդիրներ առաջացան, օրինակ՝ երեխաների և ուսուցիչների համար անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցների բացակայությունը, անկայուն ինտերնետ ազդանշանը, սերվերների և հարթակների գերբեռնվածությունը, որոնց վրա դասեր էին անցկացվում: Մինևս ժամանակ, ոչ բոլոր ուսուցիչներն էին պատրաստ կիրառելու աշակերտների հետ հաղորդակցության և տարբեր միջոցներով դասեր անցկացնելու նոր մոդելներ հեռավար աշխատանքի համար:

Ներկայումս նույնպես հնչում են տարբեր մտահոգիչ հարցեր. «Հեռավար ուսուցում. կսկսվի՞, թե՞ ոչ. եթե այո, ապա ե՞րբ: Ինչպե՞ս կանցնի: Ի՞նչ եզրակացություններ են արվել և արվում առաջին փուլից հետո»: Այս հարցերը հուզում են և՛ սովորողներին, և՛ նրանց ծնողներին, և՛ ուսուցիչներին: Ի վերջո, մինչ այժմ գործնականում չեն տարանջատվել այնպիսի հասկացություններ, ինչպիսիք են հեռավար ուսուցումը, բաց ուսուցումը և այլն: Բայց համաճարակի պայմաններում, այնպիսի հասկացություն, ինչպիսին է հեռավար ուսուցումը, դարձել է կրթական գործընթացի անբաժանելի մասը:

Այս հետազոտության նպատակն էր ուսումնասիրել հեռավար ուսուցման խնդիրները 2020 թվականի համաճարակի ժամանակ:

Հետազոտության վարկածն այն ենթադրությունն էր, որ կրթական համակարգերի տեղեկատվական տարածքի զարգացման տարբեր մակարդակները, թվային հարթակների

հաճախակի օգտագործման պրակտիկայի բացակայությունը և հեռավար ձևաչափի անցնելու ուսուցիչների պատրաստականությունը թույլ չեն տվել ստանալ բարձր արդյունքներ:

Ջետազոտության առարկան` որքանով էր արդյունավետ հեռավար ձևաչափով կրթությունը:

Վարկածին և նպատակին համապատասխան` ես առաջադրեցի հետևյալ **խնդիրները.**

ա. ուսումնասիրել ուսումնական հարթակների առանձնահատկությունները և հնարավորությունները.

բ. հեռավար ուսուցման արդյունավետությունը 2020 թվականի համաճարակի ընթացքում.

գ. ուսումնասիրել ուսուցիչների և աշակերտների առջև ծառայած դժվարությունները` կապված հեռավոր ձևաչափի անցման հետ.

դ. գտնել լուծումներն ու զարգացման հետագա ուղիները.

ե. ստացված արդյունքների հիման վրա առաջարկել ամենահարմարը:

Ջետազոտության մեթոդներ.

1. Տեսական մեթոդներ. Այդ թվում` հոգեբանական և մանկավարժական գրականության վերլուծություն, ստացված տեղեկատվության ընդհանրացում, դրա համեմատություն:

2. Հարցում:

3. Մաթեմատիկական տվյալների մշակման մեթոդներ. Հարցումների վերլուծություն:

Ջետազոտության հիմքը և նմուշի բնութագրերը.

Ջետազոտությանը մասնակցել են տասներկուերորդ, տասնմեկերորդ և տասներորդ դասարանների (հիմնականում բնագիտական և ֆիզմաթ հոսքերի) աշակերտներ, ինչպես նաև դպրոցի ուսուցիչներ: Ջետազոտության մասնակիցների ընդհանուր թիվը 16-ից 60 տարեկան 70 մարդ:

Գլուխ 1

1.1 Հեռավար կրթության զարգացման պատմությունը

Հեռավար ուսուցումը կրթության ձև է, որն իրականացվում է հեռավորության վրա, ինտերնետ տեխնոլոգիաների միջոցով:

Հեռավար կրթության առաջացման պատմությունը սկսվում է 1700-ական թվականներից, երբ ի հայտ եկավ կանոնավոր և մատչելի փոստային կապը, Եվրոպայում սկիզբ առավ «թղթակցային ուսուցումը»: Այն իրենից ենթադրում էր, որ աշակերտները նյութեր էին ստանում փոստով, իրականացվում էր նամակագրությունն ուսուցիչների հետ և այլն: Հեռավար ուսուցումը կարելի է վերագրել Քեյլեթ Ֆիլիպսին, ով 1728-ին Բոստոնի թերթում ուսանողներին գովազդեց նամակների փոխանակման միջոցով սովորելու երկրի ցանկացած կետում, ինչը նշանավորեց հեռավար ուսուցման սկիզբը: Հեռավար կրթության զարգացման գործում մեծ ներդրում է ունեցել Իսահակ Պիտմանը, ով իր դասերով 1840 թվականին սկսել է նամակներ ուղարկել բոլորին փոստով: Հետագայում՝ 1856 թվականին, Չ.Տոլսենի և Գ.Լանչեստերի կողմից Բեռլինում հիմնադրվել է Հեռակա կրթության ինստիտուտը: Դասընթացն իրականացվել է նամակներ ուղարկելով ուսումնական նյութով, թեստերով և այլն:

1873 թվականին ԱՄՆ-ում ստեղծվեցին առաջին հեռակա դպրոցները: 1874 թվականին Իսահակ Փիթմանը, առաջարկել է փոստի միջոցով ստեղծել իր ուսումնական ծրագիրը:

Որոշ ժամանակ անց՝ 1892 թվականին, Չիկագոյի համալսարանը ստեղծեց հեռավար ուսուցման առաջին ծրագիրը՝ այդպիսով դառնալով Միացյալ Նահանգներում հեռակա ուսուցման առաջին հաստատությունը:

1899 թվականից Կանադայի Queen's համալսարանը սկսեց ուսանողներին ուսուցանել հեռակա կարգով: 1906 թվականից Բալթիմորի Կալվերտի տարրական դպրոցները սկսեցին դասավանդել նաև հեռավար ուսուցման միջոցով:

20-րդ դարի առաջին կեսին, նոր տեխնոլոգիաների ի հայտ գալով, արագացավ հեռավար կրթության զարգացումը, այն առաջարկվեց տարբեր ձևաչափերով և ուսանողների լայն շրջանակի համար: Ռադիոյի գյուտի հետ արագացավ հեռավար ուսուցման զարգացումը, և հասանելի դարձան ուսանողների հետ աշխատանքի նոր ձևեր:

1976 թվականին բացվեց առաջին «վիրտուալ քոլեջը», որը դասավանդում էր Coastline ծրագրի շրջանակներում: Այնուամենայնիվ, տեխնոլոգիաները արագ փոխարինում էին մեկը մյուսին, և շուտով առաջարկվեց արբանյակային կայանների միջոցով կազմակերպել առցանց դասընթացներ: Դրվեց ինտերնետի հիմքը :

Որոշ ժամանակ անց համակարգիչները սկսեցին օգտագործվել հեռավար ուսուցման համար: Ինտերնետի գյուտի շնորհիվ մարդկությունը ևս մեկ քայլ առաջ է կատարել կրթական տեխնոլոգիաների ոլորտում:

2000-ականներին հեռավար ուսուցումը դարձավ գերիշխող: Բարելավվեց ինտերնետ համակարգը, այն դարձավ ավելի մատչելի, զարգացան նաև հեռավար կրթության տեխնոլոգիաները: Արդյունքում աճեց ինտերնետ տեխնոլոգիաներ օգտագործող բուհերի թիվը: Ներկայումս հեռավար ուսուցումը գնալով ավելի մեծ տարածում է գտնում, քանի որ նկատվում է մարդկանց թվի աճ, ովքեր ցանկանում են կրթություն ստանալ, բայց հնարավորություն չունեն դա անելու ավանդական կրթության ձևով:

1.2 Հեռավար ուսուցման կազմակերպման առանձնահատկությունները

«Առցանց ուսուցում» տերմինն օգտագործվում է ամեն անգամ, երբ այն վերաբերում է ուսուցչի հետ առերես շփման բացակայությանը:

Հեռավար ուսուցման բնորոշ հատկանիշներից մեկը ճկունությունն է, այսինքն՝ հեռավար ուսուցման ընթացքում սովորողներն աշխատում են հարմար ժամին, հարմար վայրում և հարմար տեմպերով, որտեղ յուրաքանչյուրը կարող է սովորել այնքան, որքան իրեն պետք է առարկան սովորելու համար:

Հաջորդ հատկանիշը մոդուլյարությունն է, այսինքն՝ յուրաքանչյուր դասընթաց ստեղծում է ոլորտի ամբողջական պատկերացում, որը թույլ է տալիս ստեղծել ուսումնական ծրագիր անհատական և խմբային կարիքների համար: Հեռավար ուսուցման ուսուցիչը սովորողի ճանաչողական գործունեության համակարգողն է և նրա ուսումնական գործընթացի ղեկավարը:

Հեռավար ուսուցման ամենակարևոր հատկանիշը մասնագիտացված տեխնոլոգիաներն են և ուսումնական միջոցները:

Հեռավար ուսուցման նպատակներն ու խնդիրները մասամբ համընկնում են ավանդական կրթության նպատակների հետ և ուղղված են դրա բարելավմանը:

Օրինակ՝ ուսումնական հաստատությունում հանրակրթական գործընթացի որակի բարելավումը սովորական խնդիր է, սակայն հեռավար ուսուցումն առաջարկում է բարելավում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ, ինչն իր հերթին ազդում է ուսումնական գործընթացի կառավարելիության վրա:

Չաջորդ խնդիրը սոցիալական տարբեր խմբերի կրթական հավասար հնարավորությունների ապահովումն է: Չեռավար ուսուցումը թույլ կտա դպրոցականներին հավասարաչափ բաշխել ժամանակը տարբեր թեմաների վերաբերյալ գիտելիքների բացերը վերացնելու համար՝ գտնելով մեկ այլ ուսուցչի կողմից ամենահարմար բացատրությունը, հնարավորություններ ստեղծել թեմաների խորը ուսումնասիրության համար՝ չսահմանափակվելով դպրոցական դասընթացով:

Ոմանց համար սա հիանալի հնարավորություն է սովորելու դպրոցական ուսումնական ծրագրի հիմնական դասընթացը, ովքեր սովորաբար հնարավորություն չունեն դպրոց հաճախելու որոշակի ժամերի կամ ողջ ուսումնական գործընթացի ընթացքում:

Չեռավար ուսուցման առավելությունները

Չեռավար ուսուցման հասանելիությունը հեռավար ուսուցման հիմնական առավելությունն է:

Չիմնական առավելություններից է կրթության մատչելիությունը՝ անկախ անձի առողջական կամ նյութական վիճակից, ացգությունից, աշխարհագրական դիրքից, որն այսօր շատ արդիական է:

Սովորողները չեն բախվում դասագրքերի կամ այլ նյութի պակասի խնդրին, քանի որ ցանցում միշտ կարող են գտնել ուսումնական նյութեր ինչը մեծացնում է դրանց հասանելիությունը և դյուրացնում ուսման գործընթացը:

Չաջորդ առավելությունն այն է, որ հեռավար ուսուցումը մարդուն տալիս է գիտելիքների և հմտությունների որոշակի պաշար. ստանում է այն, ինչ իրեն հարկավոր է:

Չեռավար ուսուցման մեջ գերակայողը ճկունությունն է, այսինքն՝ հեռավար ուսուցման գործընթացում սովորողը ինքնուրույն է յուրացնում նյութի մեծ մասը, նա ազատ է ինքնուրույն ընտրելու դասերի ժամը: Չեռավար ուսուցումը կարող է արդյունավետ լինել այն մարդկանց համար, ովքեր նախընտրում են ապրել ոչ ստանդարտ գրաֆիկով:

Ամենամեծ առավելություններից է ժամանակի խնայողությունը: Չեռավար սովորելիս մարդը կախված չէ տրանսպորտից, ինչն օգնում է տնօրինել ազատ ժամանակը:

Մյուս առավելությունն այն է, որ հնարավորություն է ստեղծվում աշխատելու հարմարավետ, հարազատ միջավայրում:

Չեռավար ուսուցման թերությունները.

- սովորողների և ուսուցիչների միջև ուղիղ կապի բացակայություն, որի պատճառով չեն կարող զարգանալ այնպիսի որակներ, ինչպիսին են մարդկային շփումը, թիմային աշխատանքը, հույզերի արտահայտումը

- տեխնիկական միջոցների հնարավորությունների անհրաժեշտություն (առնվազն ինտերնետ հասանելիությամբ սարք)
- գիտելիքների օբյեկտիվ վերահսկման դժվարություն
- ինչպես սովորողների, այնպես էլ ուսուցիչների համակարգչային անբավարար գրագիտություն
  - կապի լրացուցիչ ծախսեր
  - սովորողների մոտ լրացուցիչ մոտիվացիայի ձևավորման անհրաժեշտություն
  - մշտական վերահսկողություն, որի պատճառով սովորողները կորցնում են մոտիվացիան
  - գործնական պարապմունքների բացակայություն
  - առողջության հետ կապված որոշակի խնդիրներ

1.3. Կրթության և հեռավար ուսուցման կազմակերպման ձևերը

Կրթության ձևերը ուսումնական գործընթացի կազմակերպման արտաքին բնութագրերն են՝ կապված սովորողների թվի, ուսուցման ժամանակի և վայրի, ինչպես նաև դրա իրականացման կարգի հետ:

Կրթության ձևերի դասակարգում

I. Ըստ սովորողների թվի.

1. Անհատական - ուսուցչի պարապմունքներ մեկ աշակերտի հետ

Ուսուցիչը ամբողջ ժամանակն ու ուշադրությունը նվիրում է մեկ աշակերտի, ինչը թույլ է տալիս ավելի խորը գիտելիքներ ձեռք բերել, քան խմբային պարապմունքների ընթացքում:

2. Խմբային - ուսուցում խմբերով, որոնք ստեղծվում են տարբեր չափանիշների հիման վրա և բաղկացած են, որպես կանոն, 6-8 հոգուց:

Դասընթացի այս ձևը լայնորեն օգտագործվում է որպես այլընտրանք, քանի որ այն ուսուցչին թույլ է տալիս ճկուն կերպով հարմարեցնել առաջադրանքների բարդությունն ու ծավալը՝ կախված խմբի կազմից: Բացի այդ, խմբային աշխատանքը նպաստում է սովորողների սոցիալականացմանը, դրդում նրանց խնդրի լուծման համատեղ որոնման:

II. Ըստ կրթության ձևի.

1. Առկա - ուսուցում, որը հիմնված է դասախոսությունների և սեմինարների ընթացքում ուսուցչի հետ անմիջական, անձնական շփման վրա, ենթադրում է դասարանային պարապմունքների պարտադիր հաճախում:

2. Հեռավար ձև - հեռավար տեխնոլոգիաների կիրառմամբ ուսուցում

Յեռավար պարապմունքների կազմակերպման ձևերը

ա. Չաթի պարապմունքներ՝ ուսուցման դասընթացներ, որոնք իրականացվում են չաթի տեխնոլոգիաների կիրառմամբ: Չրույցի դասերն անցկացվում են համաժամանակյա, այսինքն՝ բոլոր մասնակիցներն ունեն միաժամանակյա մուտք դեպի չաթ:

բ. Վեբ պարապմունքներ - դասեր, կոնֆերանսներ, սեմինարներ, լաբորատոր աշխատանքներ և ուսուցման այլ ձևեր, որոնք անցկացվում են հեռահաղորդակցության և ինտերնետի այլ գործիքների միջոցով:

գ. Տեսադասեր – անցկացվում են հեռուստացույցի և համացանցի օգտագործմամբ:

Յեռավար ուսուցմամբ հետաքրքրված անձանց շրջանակը

Կան մարդկանց խմբեր, որոնք հետաքրքրված են հեռավար ուսուցմամբ: Ըստ Եուրոյան սովորելու շարժառիթները տարբեր են: Աշակերտներից ոմանք հետաքրքրված են որոշ առարկաներով և այդ առարկաներից գիտելիքներ ձեռք բերելով, մյուսները ձգտում են ստանալ լիարժեք կրթություն: Ընդհանուր առմամբ հեռավար կրթությունից օգտվողների շրջանակը բավականին լայն է: Քննարկենք մի քանի տեսակ.

ա. Սովորողներ, որոնք ցանկանում են բարելավել իրենց կրթական մակարդակը:

Նրանց, որպես կանոն, ամենաշատը հետաքրքրում են հեռավար ուսուցման նոր տեխնոլոգիաները : Քանի որ հեռավար կրթությունը ընդգրկում է կրթական տեղեկատվության ներկայացման տարբեր միջոցներ, ուստի սովորողների այս շրջանակը մեծապես շահագրգռված է այս ձևաչափով գիտելիքներ ձեռք բերելով:

բ. Սովորողներ, որոնք ինչ-ինչ պատճառներով չեն կարողանում հաճախել ուսումնական հաստատություններ, օրինակ՝ ֆիզիկական անաշխատունակության պատճառով կամ աշխարհագրորեն հեռու են ուսումնական հաստատություններից:

Եզրակացություններ առաջին գլխի վերաբերյալ

Յեռավար ուսուցման դասերը նոր գիտելիքներ սովորելու, համախմբելու, համակարգելու դասեր են: Յեռավար դասի փուլերը համապատասխանում են սովորական դասի բոլոր փուլերին: Յեռավար ուսուցման և ավանդական ուսուցման տարբերությունը ուսուցչի հեռավորությունն է աշակերտից, նրանց անմիջական շփման բացակայությունը ուսումնական գործընթացում: Այս առումով կրթության ավանդական ձևը միշտ առավելություն կունենա, որքան էլ կատարյալ լինի տեղեկատվության փոխանցման տեխնիկական ձևը: Սակայն համակարգչային տեխնիկայի ներդրումը հնարավորություն է տալիս անցնել տեղեկատվության փոխանցման որակապես այլ

մակարդակի: Յեռավար կրթության ձևերը թույլ են տալիս իրականացնել ինչպես անհատական, այնպես էլ խմբային աշխատանք, ակտիվացնել ճանաչողական, ստեղծագործական գործունեությունը: Յեռավար ձևով դասեր անցկացնելիս գործիքների կիրառումը մեծացնում է ուսումնական գործընթացի արդյունավետությունը:

Գլուխ 2. Յեռավար ուսուցման անցման խնդիրների ուսումնասիրություն

2.1 Յեռավար ուսուցման անցման հիմնախնդիրների բացահայտում

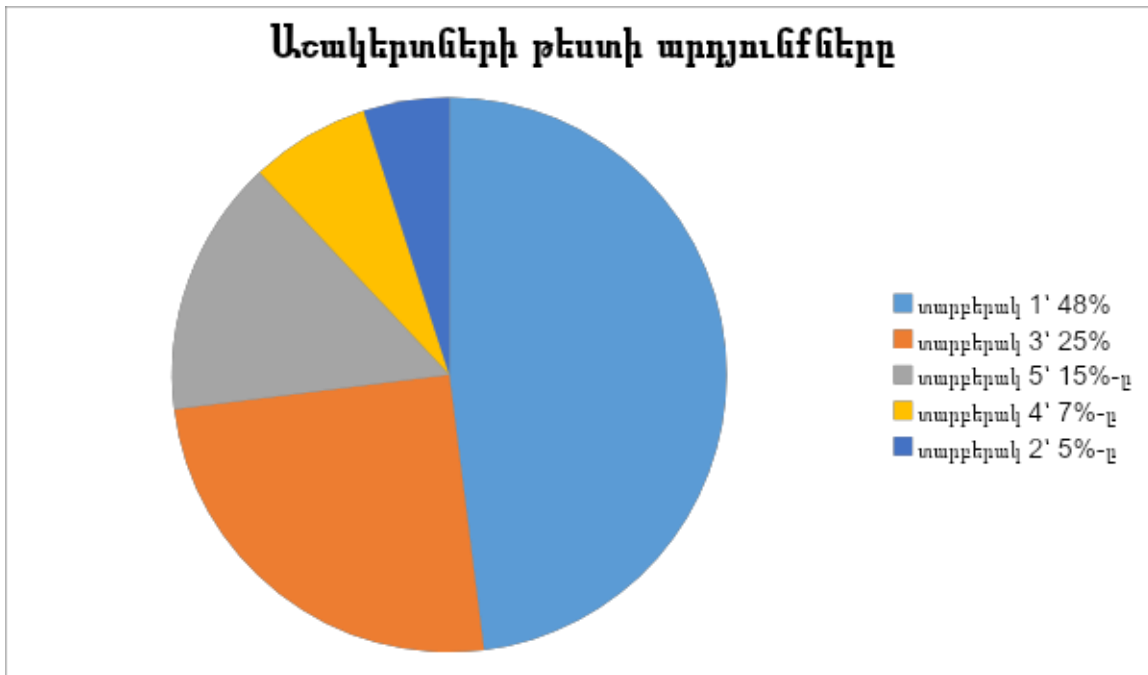
Համաճարակի ընթացքում մեր դպրոցը (Յրագրանի թիվ 13 ավագ դպրոց) ևս հանրապետության մյուս դպրոցների նման անցավ հեռավար ուսուցման: Քանի որ անցումը տեղի ունեցավ շատ անսպասելի և արագ, բոլորս բախվեցինք մի շարք խնդիրների, որոնք սկզբնական շրջանում թվում էին շատ բարդ և անլուծելի: Աշակերտներից և ուսուցիչներից շատերը չունեին համապատասխան տեխնիկական սարքեր (սմարթֆոններ, գաջեթներ, համակարգիչներ, ինտերնետ կապ և այլն), այդ սարքերից և ինտերնետից օգտվելու բավարար գիտելիքներ: Կարճ ժամանակ հետո տարբեր ձևերով և միջոցներով այդ խնդիրները հնարավորինս լուծվեցին և կարողացանք իրականացնել ուսումնական ծրագրերը: Մեր դպրոցը ուներ որոշակի քանակությամբ նոթբուքեր, որոնք դպրոցի ղեկավարության կողմից տրամադրվեցին այն աշակերտներին և ուսուցիչներին, ովքեր ունեին դրանց կարիքը: Միմյանց օգնելով և իրարից սովորելով այնուամենայնիվ հաղթահարեցինք բոլոր դժվարությունները և դուրս եկանք այդ սթրեսային վիճակից: Թվաց ամեն վատ բան ավարտվեց, բայց ամիսներ հետո 44-օրյա չարաբաստիկ պատերազմն ու կրկնվող համաճարակը նորից ստիպեցին անցնել հեռավար ուսուցման: Մենք սովորեցինք ապրել և աշխատել նաև այդպիսի պայմաններում: Յեռավար ուսուցումից հետո, երբ անցանք առկա ուսուցման , սովորողների և ուսուցիչների առաջ ծառայած խնդիրները բացահայտելու համար ես հարցում անցկացրի Յրագրանի թիվ 13 ավագ դպրոցի ֆիզմաթ և բնագիտական հոսքերի աշակերտների, ինչպես նաև ուսուցիչների շրջանում: Համաձայն հարցման՝ աշակերտները և ուսուցիչները առաջադրվող 5 տարբերակներից պետք է ընտրեին այն տարբերակը, որը, ըստ իրենց, հեռավար ուսուցման ամենամեծ թերությունն էր:

Աշակերտների համար հարցումը հետևյալն էր.

Ըստ Ձեզ՝ ո՞րն է հեռավար ուսուցման ամենամեծ թերությունը: Ընտրել 1 տարբերակ:

1. ուսուցիչների և դասընկերների հետ անձնական շփման բացակայություն
2. տեսողության խանգարում և առողջական այլ խնդիրներ
3. օրվա ռեժիմի խախտում
4. դասերը սովորելու մոտիվացիայի կորուստ
5. դասերը յուրացնելու հետ կապված դժվարություններ

Աշակերտների 48%-ը ընտրել էր ուսուցիչների և դասընկերների հետ անձնական շփման բացակայություն, 25%-ը՝ օրվա ռեժիմի խախտում, 15%-ը՝ դասերը յուրացնելու հետ կապված դժվարություններ, 7%-ը՝ դասերը սովորելու մոտիվացիայի կորուստ, 5%-ը՝ տեսողության խանգարում և առողջական այլ խնդիրներ:

Այսպիսով՝ հարցման արդյունքները բացահայտեցին, որ հիմնական խնդիրը, ուսուցիչների և դասընկերների հետ անձնական շփման բացակայությունն է: Այդ ընթացքում սրանք զրկված են եղել միմյանց տեսնելու, շփվելու, խաղալու հնարավորություններից, կարոտել են իրենց ընկերական կատակներին ու չարաճճիություններին:

Երկրորդ և շատ կարևոր խնդիրը օրվա ռեժիմի խախտումն էր՝ քնի և հանգստի խախտումը: Քունը մարդու կյանքի անբաժանելի մասն է: Այն վերականգնում է մեր ուժերը: Քնի

պակասությունը նվազեցնում է մեր կենսական էներգիան, իսկ բացակայությունը մարդուն պասիվ է դարձնում կյանքի ցանկացած գործում:

Քանի որ ուսուցումը տեղի է ունենում առցանց հարթակներում, որոնցով մեծ թվով աշակերտներ են աշխատում, դրանք սկսում են կախել, դադարում են աշխատել կամ ընդհանրապես չեն աշխատում: Նաև առցանց հարթակներից բացի տնային առաջադրանքները պետք է կատարել թղթի վրա, որից հետո այն պետք է նկարվի և ուղարկվի: Եվ քանի որ տնային աշխատանքների ծավալը բավականին մեծ է, շատ ժամանակ է պահանջվում:

Երրորդ խնդիրը սովորելու դժվարություններն էին: Այս դժվարությունը հիմնականում կապված է նյութի մշակման հետ:

Սովորողները նշում էին, որ տարիներ շարունակ ստացել էին ավանդական կրթություն, իսկ հեռավար ուսուցումը առաջացրել էր կենտրոնացման դժվարություններ: Բազմանդամ ընտանիքների երեխաների համար խոչընդոտող հանգամանք էր համակարգիչների բացակայությունը կամ միաժամանակ ընթացող տարբեր դասընթացները:

Չորրորդը դասերը սովորելու մոտիվացիայի կորուստն էր, որը բացատրվում էր, նրանով, որ աշակերտները պարզապես կորցրել էին հետաքրքրությունը դասերի նկատմամբ՝ պարապմունքների բազմազանության բացակայության պատճառով: Մոտիվացիան տարբեր է. արտաքին մոտիվացիան արտաքին ազդեցություն է՝ գնահատականներ, խրախուսանքներ և պատիժներ: Ներքին մոտիվացիան սովորողի գիտակցումն է սովորելու անհրաժեշտության և դասերից բավականություն ստանալուց:

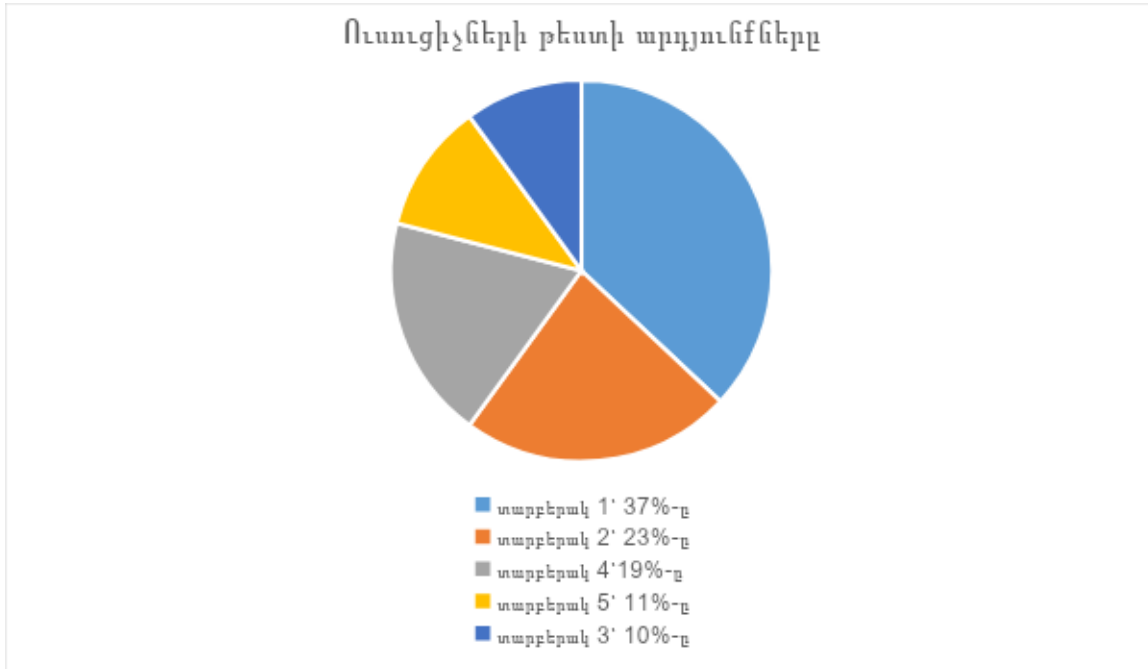
Հինգերորդը տեսողության վատթարացումն էր: Օրական մոտ 7 ժամ անցկացնելով համակարգիչների, պլանշետների և հեռախոսների էկրանների առաջ՝ աչքերը շատ են հոգնում, և արդյունքում տեսողությունը վատանում է: Ծանրաբեռնվածություն է առաջացնում նաև այն, որ քչերն են ճիշտ օգտագործում գաջեթները: Հիմնականում երեխաները սովորում և կարդում են էկրանից պառկած դիրքով՝ չպահպանելով էկրանից առաջարկվող 35-40 սմ հեռավորությունը:

Ուսուցիչների համար հարցումը հետևյալն էր.

Ըստ Ձեզ՝ ո՞րն է հեռավար ուսուցման ամենամեծ թերությունը: Ընտրել 1 տարբերակ:

1. աշակերտների և գործընկերների հետ անձնական շփման բացակայություն
2. տեսողության խանգարում և առողջական այլ խնդիրներ
3. օրվա ռեժիմի խախտում
4. առցանց հարթակներից օգտվելու դժվարություններ
5. ուսուցման կազմակերպման դժվարություններ

Ուսուցիչների 37%-ը ընտրել էր աշակերտների և գործընկերների հետ անձնական շփման բացակայություն, 23%-ը՝ տեսողության խանգարում և առողջական այլ խնդիրներ, 19%-ը՝ առցանց հարթակներից օգտվելու դժվարություններ, 11%-ը՝ ուսուցման կազմակերպման դժվարություններ, 10%-ը՝ օրվա ռեժիմի խախտում:

Չեռաբրբիրն այն էր, որ և՛ ուսուցիչները, և՛ աշակերտները հեռավար ուսուցման ամենամեծ թերությունը համարել էին կենդանի շփման բացակայությունը: Այսպիսով՝ պարզ դարձավ մի բան, որ ինչքան էլ կատարյալ լինեն տեխնոլոգիաները, միևնույնն է, ոչինչ չի կարող փոխարինել մարդկային պարզ, սովորական շփմանը: Եթե աշակերտների դեպքում երկրորդ տեղում օրվա ռեժիմի խախտումն էր, ապա ուսուցիչների դեպքում տեսողության և առողջության հետ կապված խնդիրներն էին: Նրանց մեծ մասի համար դժվար էր ժամեր անցկացնել համակարգչի դիմաց: Ուսուցիչների հիմնական մասը լիարժեք չէր տիրապետում առցանց գործիքներին և ժամանակակից տեխնոլոգիաներին, որն էլ առաջ էր բերում դժվարություններ դասաարոցեսը կազմակերպելիս:

Նշված թերություններից բացի ուսուցիչներն ու աշակերտները նշեցին նաև այլ թերություններ՝ միաժամանակ նշելով հեռավար ուսուցման որոշակի առավելություններ: Թերություններից էին ուսուցիչների աշխատանքի ծանրաբեռնվածության ավելացումը և ազատ ժամանակի բացակայությունը, ինտերնետ կապի ապահովումը, ընտանիքում հիվանդների կամ ծերերի հանգստի խաթարումը: Պետք է հասկանալ հարազատներին, քանի որ նրանց համար նույնպես դժվար է ձեռք հետ նույն սենյակում լինելը, բայց նրանք էլ պետք է ձեռք հասկանան:

Առավելություններից էր այն, որ թե՛ ուսուցիչները, թե՛ աշակերտները բարելավեցին իրենց համակարգչային գիտելիքները, ոմանք սովորեցին ճիշտ տնօրինել ժամանակը, ձևավորվեցին հմտություններ՝ դիմադրելու անսպասելի մարտահրավերներին: Որոշ աշակերտներ կարողացան օգտագործել հեռավար ուսուցման դրական կողմերը՝ ավելացրին ինքնակրթության և սիրելի զբաղմունքի ժամանակը: Վերջին հարցը, որը ես տվեցի աշակերտներին և ուսուցիչներին, այն էր, թե արդյոք նրանք սիրեցին հեռավար ուսուցումը: Աշակերտների 63%-ը և ուսուցիչների 80%-ը նշեցին, որ չեն ցանկանա վերադառնալ նման ձևաչափի:

Եզրակացություններ երկրորդ գլխի վերաբերյալ

Կյանքը նետում է բազմաթիվ մարտահրավերներ և մեզ ստիպում է արագ հարմարվել նոր պայմաններին:

Ելնելով հեռավար ուսուցման թերությունների առկայությունից, անհրաժեշտ է պայմաններ մշակել հեռավար կրթության հաջող իրականացման համար: Այն արդյունավետ կլինի միայն խելամիտ օգտագործելու դեպքում՝ որոշակի նորմերին և պահանջներին համապատասխան: Օրինակ՝

- Պետք է կազմակերպվի Էլեկտրոնային միասնական կրթական միջավայր, որը կապահովի բոլոր օգտագործողների փոխգործակցությունը. կրթական և մեթոդական ռեսուրսների պահպանում, կանոնավոր թարմացում և համակարգում, աջակցություն հեռավար տեխնոլոգիաների կիրառմամբ կրթական գործունեության մասնակիցներին.

- Պետք է ընտրվի հեռավար դասերի անցկացման հարթակ ըստ հասանելիության

- Պետք է ուսումնասիրվեն հեռավար կրթության մասին մեթոդական ուղղորդումները և դրանք կիրառվեն դասավանդման մեջ

Ուսումնական գործընթացը պետք է իրականացվի ժամերի քանակի տեսանկյունից հարմարեցված ուսումնական պլանների հիման վրա՝ հաշվի առնելով ուսուցման կազմակերպման առանձնահատկությունները: Այսպիսով, հեռավար ուսուցումը դպրոցում, կրթական ծառայություններ մատուցելը հեռավոր օգտատերերին, անկախ ժամանակային սահմանափակումներից, դառնում է ավելի ու ավելի նշանակալի:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հեռավար ուսուցումն այսօր պարզ և արդյունավետ միջոց է մասնագիտական բարձրորակ գիտելիքներ ստանալու համար՝ առանց տնից դուրս գալու: Հեռավար ուսուցման տեխնոլոգիաների շնորհիվ կարող ենք սովորել և ստանալ բարձրորակ գիտելիքներ՝ չփոխելով մեր սովորական կենսակերպը: Սովորողը, անընդհատ կատարելով գործնական

առաջադրանքներ, ձեռք է բերում կայուն հմտություններ: Տեսական գիտելիքները յուրացվում են առանց հավելյալ ջանքերի: Տեսական և գործնական հմտությունների ձևավորումը ձեռք է բերվում նյութերի համակարգված ուսումնասիրության և բանախոսից հետո աուդիո և վիդեո կրիչների վրա լսելու և կրկնելու վարժությունների ընթացքում: Հեռավար կրթության ձևը նպաստում է կրթության զանգվածային տարածմանը: Հեռավար ուսուցումը Հայաստանում լայն տարածում կստանա, երբ լինեն համապատասխան տեխնիկական հնարավորություններ և լավ հեռահաղորդակցություն: Հեռավար ուսուցման համակարգերի հետագա զարգացումը ենթադրում է ինտերակտիվության առավելագույն ապահովում: Փաստորեն, գաղտնիք չէ, որ ուսուցումը լիարժեք է դառնում միայն այն դեպքում, երբ ձեռք է բերվում ուսուցչի հետ իրական շփման իմիտացիա, և հենց դրան պետք է ձգտել: Անհրաժեշտ է օգտագործել տարբեր տեսակի էլեկտրոնային հաղորդակցությունների համադրություն, որը թույլ է տալիս փոխհատուցել անձնական շփման բացակայությունը վիրտուալ հաղորդակցության միջոցով:

Գրականություն

1. <https://gigabaza.ru/doc/101024.html>
2. <https://ktak.am/index.php/am/documents>
3. <https://uteach.am/articles/online-education-how-to-get-the-maximum>
4. Петькова, Ю.Р. История развития дистанционного образования. положительные и отрицательные стороны
5. Сапрыгина Д.И. Проблемы перехода на дистанционное обучение в Российской Федерации глазами учителей
6. Лебедева М.Б., Агапонов С.В., Горюнова М.А. Дистанционные образовательные технологии: проектирование и реализация учебных курсов
7. Щенников С.А. Инновационные процессы в образовании

